

19. OCHRONA PRZYRODY OŻYWIONEJ

I. PROSPEKT WARTOŚCI

Ochrona przyrody ożywionej, a także nieożywionej staje się zadaniem i obowiązkiem każdej społeczności ludzkiej i każdego człowieka. Ziemia i Wszechświat są darem Boga dla człowieka, jego miejscem do życia. Jest to dar dla wszystkich pokoleń ludzkich, przeszłych, obecnych i przyszłych.

1.1. CEL OGÓLNY

Ochrona przyrody ożywionej, w tym człowieka, fauny i flory.

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Skuteczne metody ochrony przyrody.

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Przyroda ożywiona jest darem dla każdego człowieka, który rodzi się na naszym świecie.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Historia ochrony przyrody.
- Brak alternatywy dla życia ludzi, roślin i zwierząt, jeśli nie zostanie zorganizowana ochrona przyrody na Ziemi.
- Współczesne założenia i plany ochrony przyrody.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

→ NORMY

- Przyroda żywa jest darem, a nie własnością każdego człowieka.
- Niszczenie przyrody żywej jest niszczeniem środowiska życia ludzkiego.
- Każdy jest odpowiedzialny za środowisko życia.

→ ZASADY

- Dbam o środowisko biologiczne w miejscu mojego zamieszkania.
- Wypełniam plany ochrony przyrody i działam w tym zakresie.
- Uczę moich rówieśników jak dbać o środowisko, w którym żyjemy.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

→ NORMY

- Przyroda żywa ma służyć wszystkim pokoleniom ludzkim.
- Niszczenie przyrody żywej jest wykroczeniem, a nawet przestępstwem.
- Bez pomocy człowieka przyroda żywa ulegnie zniszczeniu.

→ ZASADY

- Dbam o środowisko biologiczne.
- Z mojej inicjatywy powstają różne formy ochrony przyrody.
- Edukuję młodsze pokolenie i daję dobry przykład ochrony przyrody.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

→ NORMY

- Człowiek jest częścią przyrody. Niszcząc przyrodę, niszczy siebie!
- Edukacja może ochronić przyrodę żywą od zniszczenia.
- Szkoła jest wzorem ochrony przyrody.

→ ZASADY

- Wszystkie poziomy nauczania są włączone w ochronę przyrody danego środowiska.
- Szkoła organizuje programy ochrony przyrody.
- Każdy uczeń uczestniczy w ochronie roślin i organizmów żywych we własnym środowisku.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Teoria ochrony przyrody powinna być przedstawiana w sposób nowoczesny i skuteczny. Można organizować dni ochrony przyrody, zachęcać wychowanków do określonych akcji ochrony przyrody: *Sprzątanie świata – Polska*, konkursy fotograficzne i filmowe, opracowanie materiałów o ochronie przyrody ożywionej zbieranych w czasie podróży i wakacji.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młodzi ludzie świadomie ochraniają przyrodę. Organizują programy i protesty na rzecz ochrony przyrody. Liczne działania społeczne powodują zmianę mentalności na korzyść życia i przyrody żywej. Przyroda powinna być chroniona przez człowieka, choć ze swej natury może się odnawiać, jeśli człowiek jej nie szkodzi.

1.10. ZAGROŻENIA

Brak ochrony przyrody żywej (fauny i flory) prowadzi do jej degradacji. Początkowo degradacja obejmuje mniejsze obszary życia, a wraz z upływem działań negatywnych dochodzi do zniszczeń na całej Ziemi. Określone środowisko życia, określone gatunki wyginą bezpowrotnie. Nadmierna produkcja dwutlenku węgla i innych gazów cieplarnianych oraz ocieplanie klimatu spowodowane spalaniem kopalin węglowodorowych (węgiel, ropa naftowa, gaz ziemny) powodują zmiany klimatyczne i wpływają bezpośrednio na stan zdrowia populacji.

II. WYBRANA LITERATURA Z KOMENTARZEM

KWIATKI ŚWIĘTEGO FRANCISZKA Z ASYŻU

„ Pewien młodzieniec schwytał raz wiele gołębic i kiedy szedł je sprzedać, spotkał świętego Franciszka, który zawsze miał wielkie współczucie dla takich łagodnych zwierząt. Patrząc z litością na gołębicę, zwrócił się do młodzieńca: „O, dobry człowieku, proszę cię, abys dał mi te bezbronne ptaki, które w Piśmie Świętym są symbolem czystych, pokornych i wiernych dusz, aby nie wpadły w ręce okrutnych ludzi, którzy być może skazą je na śmierć”. A młodzieniec, natchniony przez Boga, natychmiast oddał je świętemu Franciszkowi, który przygarniając je do piersi, zwrócił się do nich ze słodyczą: „O, moje siostrzyczki gołębicę, tak proste, tak niewinne, tak czyste, dlaczego dałyście się schwytać? Ocalę was od śmierci i zbuduję wam gniazda, żebyście mogły wzrastać i mnożyć się, zgodnie z nakazem Boga”.

Zbudował dla nich wszystkich gniazda, a ona zaczęły składać jaja i wysiadywać w obecności braci, i były tak oswojone ze świętym Franciszkiem i braćmi, jak gdyby były kurami, które wychowały się wśród nich. I nigdy nie odlatywały, dopóki święty Franciszek im nie pobłogosławił.

↑ Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu, tłum. P. Jabłońska, oprac. A. Popławska, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020, s. 35-36.

KOMENTARZ

Tekst z literatury ma charakter religijny, ale traktuje o ochronie przyrody żywej. Wychowanie jakiego podjął się św. Franciszek i jego stosunek do młodzieńca zaowocowały zmianą w życiu chłopca oraz uratowaniem ptaków. Nastawienie młodzieńca do natury żywej również się zmieniło. Również gołębnice okazały wdzięczność Świętemu, rozmnażały się licznie i dały się oswoić.

III. NAUCZANIE

3.1. SUGESTIE FILOZOFICZNE

Oceny filozoficznej ochrony przyrody dokonuje się poprzez ocenę tego, co służy człowiekowi i środowisku, w którym żyje, a co staje się zagrożeniem dla gatunku ludzkiego. Dlatego ten kierunek nazywamy filozofią działań ochronnych. Człowiek współczesny jest sprawcą kryzysu ekologicznego, może jednak odwrócić niekorzystne procesy dewastacji przyrody przez odpowiednie zachowanie się wobec natury żywej. Celem ochrony przyrody jest działanie na rzecz środowiska, aby ten cel osiągnąć konieczne są unormowania prawne, czyli polityka społeczna.

3.2. SUGESTIE DYDAKTYCZNE I PEDAGOGICZNE

Nauczanie dydaktyczne zakłada wcześniejsze badanie przyrody żywej, aby wyznaczyć kierunki współczesnych i przyszłych działań. Określenie ich umożliwia postępowanie pedagogiczne, czyli wychowanie społeczne i indywidualne. Szeroko zakrojona dydaktyka i pedagogika pozwolą wypracować odpowiednie metody niezbędne w ukazaniu wartości i niezbywalności przyrody jako takiej.

3.3. SUGESTIE PSYCHOLOGICZNE

Psychologia potrzebuje indywidualnego nastawienia do wartości przyrody, można ją oprzeć na doświadczeniach i przykładach innych, a także wskazać pozytywne skutki ochrony przyrody, szczególnie podczas bezpośredniego kontaktu z przyrodą żywą. Psychologia zakłada także działania wspólne na poziomie szkoły, domu rodzinnego, a także narodu i państwa. Społeczność państwowa jest odpowiedzialna za przyrodę żywą w danym czasie, a także ze względu na przyszłe pokolenia.

IV. NAUCZANIE RELIGIJNE

4.1. TEOLOG

Teologia odnosi całe dzieło przyrody żywej, a także życie człowieka do wartości nadprzyrodzonych, do Boga stwórcy wszystkich rzeczy (por. Rdz 1,1-31). W chrześcijaństwie odnosimy się do Objawienia jakie zostało dokonane przez Syna Bożego Jezusa Chrystusa. Chrystus w swoim nauczaniu wielokrotnie, w przypowieściach odnosił się do przyrody, do jej wartości i do prawa człowieka.

4.2. NAUCZANIE PAPIESKIE

”

Ów stan zagrożenia człowieka ze strony wytworów samego człowieka ma różne kierunki i różne stopnie nasilenia. Zdaje się, że jesteśmy coraz bardziej świadomi, iż eksploatacja ziemi, planety, na której żyjemy, domaga się jakiegoś racjonalnego i uczciwego planowania. Równocześnie eksploatacja ta dla celów nie tylko przemysłowych, ale także militarnych, niekontrolowany wszechstronnym i autentycznie humanistycznym planem rozwój techniki, niosą z sobą często zagrożenie naturalnego środowiska człowieka, alienuje go w stosunku do przyrody, odrywa od niej. Człowiek zdaje się często nie dostrzegać innych znaczeń swego naturalnego środowiska, jak tylko te, które służą celom doraźnego użycia i zużycia. Tymczasem Stwórca chciał, aby człowiek obcował z przyrodą jako jej rozumny i szlachetny „pan” i „stróż”, a nie jako bezwzględny „eksploatator”.

↑ RH 15.

” W kwestiach związanych z troską o środowisko i jego zachowanie trzeba dziś należycie uwzględnić *problemy energetyczne*. Zawładnięcie nieodnawialnymi źródłami energii przez niektóre państwa, grupy władzy i przedsiębiorstw stanowi w istocie poważną przeszkodę dla rozwoju krajów ubogich. Nie mają one środków ekonomicznych ani na to, żeby mieć dostęp do istniejących nieodnawialnych źródeł energii, ani żeby finansować poszukiwania nowych i alternatywnych źródeł. Zagarnianie zasobów naturalnych, które w wielu przypadkach znajdują się właśnie w krajach ubogich, rodzi wyzysk i częste konflikty międzynarodowe i wewnętrzne. Konflikty te rozgrywają się często na terytorium tych krajów, powodując poważne straty, jak śmierć, zniszczenia i dalsza degradacja. Nieodwołalnym zadaniem wspólnoty międzynarodowej jest znalezienie dróg instytucjonalnych uregulowania kwestii wyzyskiwania zasobów nieodnawialnych, przy udziale także krajów ubogich, tak by wspólnie planować przyszłość.

↑ CV 49.

” Nieustannie wzrastająca szybkość przemian ludzkości i naszej planety łączy się dziś z intensyfikacją rytmu życia i pracy w tym, co po hiszpańsku niektórzy nazywają „rapidación” (przyspieszeniem). Choć zmiany należą do dynamiki złożonych systemów, prędkość, jaką im narzucają ludzkie działania, kontrastuje dziś z naturalną powolnością ewolucji biologicznej. Dołącza się do tego problem, iż cele tych szybkich i ciągłych zmian niekoniecznie są zorientowane na dobro wspólne i ludzki rozwój, zrównoważony i integralny. Zmiana jest czymś pożądanym, ale budzi niepokój, kiedy prowadzi do degradacji świata i jakości życia znacznej części ludzkości.

↑ LS 18.

4.3. PISMO ŚWIĘTE

” O Panie, nasz Boże,
 jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!
 Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosą.
 Sprawiałeś, że nawet usta dzieci i niemowląt oddają Ci chwałę,
 na przekór Twym przeciwnikom,
 aby poskromić nieprzyjaciela i wroga.
 Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,
 księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:
 czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
 i czym syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
 Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,

chwałą i czią go uwieńczyłeś.
Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;
złożyłeś wszystko pod jego stopy:
owce i bydło wszelakie,
a nadto i polne stada,
ptactwo podniebne oraz ryby morskie,
wszystko, co szlaki mórz przemierza.
O Panie, nasz Panie,
jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!

↑ Ps 8,2-10.

4.4. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

” Bóg nie chciał zatrzymać dla samego siebie sprawowania wszelkich władz. Każdemu stworzeniu powierza zadania, które jest ono zdolne wypełniać stosownie do zdolności swojej natury. Ten sposób rządzenia powinien być naśladowany w życiu społecznym. Postępowanie Boga w rządzeniu światem, świadczące o ogromnym szacunku dla wolności ludzkiej, powinno być natchnieniem dla mądrości tych, którzy rządzą wspólnotami ludzkimi. Powinni oni postępować jak słudzy Opatrzności Bożej.

↑ KKK 1884; 1926.

V. LITERATURA

Bartnik C.S., *Kościół Jezusa Chrystusa*, wydaw. Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna, Wrocław 1982.

Benedykt XVI, *Encyklika «Caritas in veritate». O integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie*, Wydawnictwo M, Kraków 2009.

Ciszek M., *Ekologiczne aspekty katolickiej teologii moralnej*, „Studia Ecologiae et Bioethicae” 2004, nr 2, s. 317–326.

Franciszek, *Encyklika Laudato si'. W trosce o wspólny dom*, wydaw. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.

Gola B., *Etyka środowiskowa w edukacji ekologicznej*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2018.

Jan Paweł II, *Encyklika Redemptor hominis*, w: tegoż, *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, t. 1, red. S. Małyśiak, Wydawnictwo Świętego Stanisława BM Archidiecezji Krakowskiej, Kraków 1996, s. 1–53.

Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu, tłum. P. Jabłońska, oprac. A. Popławska, Wydawnictwo Greg, Kraków 2020.

Mirek Z., *Góry i turystyka góraska wobec wyzwań cywilizacyjnych*, „Wierchy” 1998, nr 63(101), s. 15–44.

Najder-Stefaniak K., *Wprowadzenie do ekofilozofii*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2013.

Ostrowski M., *Ekologia w oczach turysty i pielgrzyma*, w: *Mówić o przyrodzie*, seria: *Mówić o Bogu*, red. A. Dyduch-Falniowska, M. Grzegorzczak, J. Perzanowska, Z.J. Kijas, Z. Mirek, t. 3, wydaw. Instytut Ochrony Przyrody PAN–Instytut Studiów Franciszkańskich–Instytut Botaniki PAN, Kraków 2001, s. 53–66.

Wolter E., *Edukacja ekologiczna społeczeństwa polskiego*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2019.

